

PROPRIETAR-DIRECTOR

AUGUSTIN POPA

Redacția și administrația
BLAJ, JUD. TÂRNAVA MICĂ

INSERATE

Cl. regulamentului de aplicare a tarifului comercial, categoria V.

Unitatea

REDACTOR

DUMITRU NEDA

Foarte înscrisă în Registrul de
Publicații al Trib. Târnava-Mică
sub Nr. 2—1938.

ABONAMENTE

Pe un an . . . 300 Lei

Pe 6 luni . . . 180 Lei

Pentru străinătate 900 Lei

Foale bisericăscă-politică — Apare în fiecare Sâmbătă

Cine să le poarte grija?

(+). Orfani au fost, sunt și vor fi totdeauna. Toți au lipsă de sprijinul sufletelor bune. Îndeosebi însă cei lipsiți nu numai de brațul tatălui iubitor, ci și de raziul agoniseli părintești. Războiul trecut ne-a lăsat o mulțime de năpăstuiți de aceștia, băieți și fetițe. Cel ce-i tocmai în toiu, își are și el năpăstuiții de acest fel. Și-i de prevăzut că va mai avea.

Cine să le poarte grija acestora? — Inimile caritative, cu dărnicia lor. Și statul, cu jefurile bănești, ce vor trebui aduse fără zăbavă și fără șgărcentie. Cum e de prevăzut că va și face statul. Căci e la mîinea oricui, că orfelințele existente vor trebui lărgite, și altele noul ridicate, și înzestrate cu celea de lipsă. Iar pentru aceasta trebuiesc bani grei.

Dar asta e numai o latură a chestiei. Și nici nu cea mai grea. De clădiri, hrană, haine, șcl., se face rost mai ușor decât de altceva: de atmosfera sănătoasă, întăritoare și înălțătoare de suflet, carea dacă lipsește, nu s'a făcut nimic. Ba s'a făcut un rău ce, de cele mai multe ori, nu poate fi îndreptat o viață întreagă, după ce: cam ce n'veți la tinerețe, aiă ști la bătrînețe. De-o fi bună, de-o fi rea învățătura din copilărie.

Prin urmare: Pe mîna cui să fie date plăpânde vlăstare greu încercate de soarte? După d. prof. Gh. Pop: Celor mai distinse personalități didactice din Țară, care ar fi să fie dascăli ce s'ar părea a fi potriviți.

Biserica lui Hristos își are și într'asta experiența ei: Orfanii să fie dați în grija robilor, și a mireseilor, lui Hristos — în grija călugărilor și călugărițelor. Aceștia, toată grija cea lumească dela dânsii, de bună voie și nesiliți de nimeni, lăpădând, odată ce se află în legăturile celor trei juruințe monahicești, prezintă nu numai chezeșia moralității, stabilității și continuității, ci și aceea a desinteresului personal, și a celui mai desăvârșit devotament, până la totala jertfire de sine pentru o cauză sfântă ca aceea a bunei creșteri creștine a tinerelor odrasle ce le-au fost încredințate. Experiență de multe veacuri a dovedit că orfelințele date în grija călugărilor și călugărițelor au fost răsadnițe binecuvântate, în cari s'a pus temelie atâtor vieți de eroi adevărați pe toate tărîmurile trăirii sociale-umane. — Când se va scrie ce a însemnat și înseamnă orfelinatul dela Obreja, lumea noastră românească va rămânea uimită și încântată. Despre aceasta nu încapă îndoială.

Soluții pentru problema arzătoare a orfanilor sunt ele mai multe. Aceasta însă e singura într'adevăr ideală. Și cu puțință de realizat pentru orfanii noștri. — Și credem că și Biserica Ortodoxă va putea purcede așisderea în ce privește orfanii ei.

Fenomen de care nu ne bucurăm

Ceva în legătură cu anumite chemări preoțești împiedecate de oameni de GRIGORE DASCALU

Dintre știrile agenției Rador una mi-a atras luarea aminte în chip deosebit. Pornia din Romă, și vestia moartea Prințului Monsenior George al Bavariei. Cetindu-o, am avut o vie bătaie de inimă: răposatul era una din cunoștințele mele de odinioară. — Și încă ce cunoștință!

După prăbușirea germano-austriacă din trecutul războiului mondial, ne trezim în internatul teologic *Canisianum* al Iezuiților din Innsbruck cu un tovarăș nou: *Georg von Battenberg* (sub acest nume, pe cât îmi aduc aminte, era înscris la filosofie). Bărbat în puterea vârstei, drept ca bradul, blond, cu sprâncene stufoase, afabil, deși nițel distant — venia dintr'o altă lume ca aceea din care eram noi ceilalți vre-o două sute, din toate neamurile monarhiei habsburgice — era o plăcere să te nimerești cu el la plimbare, fie prin grădina institutului, fie prin împrejurimile orașului. Am apucat și la o fotografie a dânsului: era mic, pe genunchii lui Francisc Iosif I, bunicul său după mamă. Și se spunea între noi, așa în șoaptă, că și el era merit să poarte coroană regală: coroana Poloniei ce se credea că va ajunge în întregime între marginile monarhiei austriace. Cel de sus însă a rânduit altfel. Toate acele visuri s'au destrămat. Prințul bavarez a rămas fără coroana ce-i era merită de oameni. A înțeles însă că Pronia cerească i-a merit o altă coroană, incomparabil superioară: coroana împărătească a preoției lui Hristos. Și vlăstarul regal a primit cu dragă inimă noua ofertă: s'a făcut preot. Ca atare a muncit modest, fără șgomot, rugându-se mult și săvârșind mai ales apostolie pe calea exercițiilor spirituale, în conducerea cărora s'a dovedit a fi măestru desăvârșit, de factura regretatului P. Rup. Wickl S. I., fostul duhovnic dela *Canisianum*.

M'a impresionat mult la vremea sa, și după aceea, intrarea în seminar și hirotonirea acestui prinț. Cum mi-a dat de gândit și călugărirea contelui Andlau, și a lui Ledochowski, jezuiți — pe cel dintâi l-am cunoscut personal — pe cum și a conților Andreiu Szeptickij, basilian, și Clemente Szeptickij, studit, primul devenit mitropolit de Lemberg, acesta din urmă (antecesor de venerată pomemire tot în *Canisianum*) întemeietor de ordin monahal răsăritean contenplativ, pe cum se aude, ucis de bolșevici. — Și câți alții n'au făcut ca aceste odrasle de familii de două ori nobile: prin naștere și prin noblețea sufletului.

Lumea noastră românească își are și ea figurile sale strălucite sub acelaș raport al

mentalității supranaturalizate. Pomenesc cu cuvenita reverință pe Msgr. *Vladimir Ghika*, vlăstar din tulpină de domnitor român ce a făcut cinste Neamului și Țării chiar și în țara atâtor glorii spirituale, care este Franța Sf. Vincentiu de Paul, cu care are atâtea înrudiri sufletești prințul român preoțit!

Încrestez aceste cazuri de mireni din familii ilustre, preoțiți, unii și călugăriți, cu sfântă bucurie de o parte. Cu amărăciune, de altă parte. Pentru că, chiar și fără să vreau, gândul mă poartă la un fenomen pe cât de semnificativ, pe atât de trist: Familiile noastre preoțești, mai ales de o vreme încoace, dau foarte puțini preoți. De călugări și călugărițe din aceste familii nici să nu mai vorbim.

Pricina? Va fi la mîinea oricui, așa că s'ar putea nici să nu se mai pomenească. Și totuși nu va fi fără rost să i-se zică fătului pe nume: Lipsă de cuvenită înțelegere a idealului sacerdotal-evanghelic. Nu înțelegerea teoretică. Dimpotrivă: cuvinte înțelepte privitor la sublimitatea statului preoțesc și călugăresc, în sine, aude omul pe toată linia de care-i vorba. Și e firesc să fie așa. Dar când e să se treacă la faptă; când e să-și închine viața acestui ideal proslăvit cutare fiu ori fiică — de mai mulți din aceeaș familie nici să nu mai grăim! — se schimbă situația. Atunci chestia devine cam așa: Asta mai zic-o și altul! Cele care pun primele și cele mai grele piedeci în calea menționată sunt mamele. Tătânii, în regulă generală, se dau bătăuți. Și așa ne aflăm în fața fenomenului pe care nu-l dorim, de care nu ne bucurăm, și care bine ar fi să dispară.

Cere acest lucru respectul de care trebuie să se bucure tagma preoțească. Iar acest respect, fără doar și poate, va crește când se va vedea că fiii de preoți cinstesc slujba tatălui lui lor și se simt fericiți s'o poată îmbrățișa și ei. Cum e, relativ, așa de des cazul cu fiii altor slujbași, ori liber profesioniști. — Și cere acest lucru și „supțierea“ tagmei, ca să zicem așa. Educația socială, manierele ce se primesc într'o casă de intelectuali sunt, la orice caz, mai alese ca acelea ce se pot primi într'o lume mai de jos. Și cât de bine ar fi să fie cât mai multe asemenea exemple mai șlefuite prin seminarii, slujind de pildă celor ce n'au avut parte de asemenea noroc până atunci! Atari lucruri se învață mai iute și mai ușor dela colegi, decât dela profesori, și dela alți superiori. Petrecerea în preajma unor prieteni ciselați aduce foloase pe cari nimenea nu le poate prețui îndeajuns. Și câtă nevoie este în viața preoțească nu numai de tratate teologice mistuite de voie, de nevoie,

ca apoi să fie date uitării, ci și de finută demnă, ciselată, cum se cade în chip deosebit omului prin definiție omul lui Dumnezeu, care-i păstorul sufletesc!

Pomenirea prințului-preot George al Bavariei, și a atâtor alți tovarăși de copleșitoare noblete, fie binecuvântată. Și pilda lor slujească și la noi, în primul rând familiilor preoțești, drept pildă nu numai de admirat, ci și de urmat. Căci cei ce urmează asemenea pilde dau cea mai convingătoare dovadă că și ei din aluat într'adevăr nobil au fost plămădiți. — Altfel tristă-i încheierea ce se impune.

Mohi și Mohaci Două numiri bine cunoscute celor ce a trebuit să învețe istoria ungurilor, și pe cari revista spaniolă *Destino* le ridică în slăvi, de ele legându se, — după cum a fost informat autorul — salvarea Occidentului de două mari primejdii, în veac. XIII și XVI, prin vitejia fără seamăn dovedită aci de oștirile maghiare. Care-i însă adevărul adevărat? Il spune d. *Zenovie Păclișanu*, în numărul din 30 Iunie c. al „*Universului*“:

[...] „Armatele regelui Bela IV nu au putut opri pe malurile râului Mohi nici pentru 24 de ciasuri hoardele tătarești conduse de aprigul Batu. Armatele regelui au fost înfrânte la întâia ciocnire cu Tătarii, și Bela IV însuși a scapat cu fuga abia pe o insulă din Adriatică, urmărit neincetat până la Spalato de către cetele tătarești. Și dacă Tătarii s'au întors din drumul lor cuceritor, asta s'a întâmplat nu din cauza vitejiei trupelor lui Bela IV și a rezistenței lor pe Mohi, ci cu totul din alte cauze. Istoricii Marczaei Henrik scrie în voluminoasa *Istorie a Ungariei* pe timpul dinastiei Arpadiene, textual: „Nu tăria maghiarilor l-a silit pe Batu să se întoarcă“ ci moartea în Orientul îndepărtat a Hanului Oktai și dorința lui Batu de a-i lua locul, ceiace reclama prezența grabnică a lui acolo (pag. 592). Ce s'ar fi întâmplat dacă Oktai s'ar fi decis să mai trăiască vre-o 5-6 ani?

Prin urmare Mohi nu are pentru Occidentul european și pentru permanența culturii europene absolut nici o însemnătate și

nici o importanță. Cu Mohi sau fără Mohi, Europa tot Europă ar fi așa cum o cunoaștem și o vedem azi.

Același vid se ascunde și sub legenda Mohaciului. Aci armata lui Ludovic II. n'a oprit înaintarea Turcilor decât un ceas și jumătate. De atâta timp au avut nevoie Turcii ca să spulbere complet trupele regelui, care se reduceau la 28.000 luptători. În luptă a căzut și Ludovic II, mai puțin norocos decât înaintașul său din 1241. După câțiva ani, Buda devine capitala unui pașalâc, invazia turcă spre Occident fiind oprită sub zidurile Vienei, de alții. Iată ce scrie iarăși textual un alt mare istoric, Fraknoi Vilmos, în *Epoca Huniadeștilor și Iagellonilor (1440-1526)*: „In scurtul timp de un ceas și jumătate armatele maghiare au fost nimicite. Cadavrele a aproximativ 24.000 (din 28.000) de maghiari au acoperit câmpul de luptă“ pag. 508).

Prin urmare nici Mohaciul nu are pentru cultura lui nici o însemnătate și nici o importanță. Cu, ori fără, rezistența de un ceas și jumătate a armatei lui Ludovic II, Europa tot Europa ar fi, așa cum o vedem și o cunoaștem azi.

Legendele acestea slujesc însă la ceva: pe ele se întemeiază teoria unei pretinse misiuni trecute, prezente și, mai ales, viitoare. Și fiindcă un vechiu proverb latin spune că în cauda venenum — veninul e în coadă — articolul din revista prea simpatică dela Barcelona încheie și el cu concluzia logică a legendei: „O Ungarie tare, bazată pe continuarea tradițiilor sale istorice, care a constituit o apărare atât de puternică de multe ori pentru Europa, trebuie să existe la sfârșitul războiului, ori care ar fi rezultatul acestei lupte, căci altfel „continentul nostru ar deveni cel mai uitat dintre colțurile pământului“.

Deci trăiască Mohi, trăiască Mohaci!

Carte nouă. A apărut: Ioan Miclea: Oare așa s'a gândit Hristos? (Sau: Evangheliile din Evanghelie). Blaj, 1943. Pagini: 259. Preț: 280 Lei.

Patru decenii de preoție

S'au scurs patruzeci de ani de când absolventul de teologie Ion Bălan dela Teologia — azi episcop al eparhiei lugojene — a primit darul preoției prin punerea mâinilor ca preot cernicului mitropolit Victor Mihályi. Momentul acesta a fost prăsnuit cu rezerva impusă de împrejurări. Preoțimea și lumea mirenească din Lugoj, din eparhia lugojană, și de aiurea n'a pregetat să-i exprime înaltului ierarh doririle-i de bine pentru acum și pentru aici încolo. Ne alăturăm și noi — Preaș. Sc. în trealte, e și vechiu stâlp al Unirii — ceata celor ce-i doresc zile îndelungate pline de binecuvântări cerești. — Totodată reproducem la acest loc rândurile de mai înainte, prilejite de această aniversară, și scrierile de pâr. Dr. Nicolae Brînzeu la loc de frunte în Sionul Românesc dela Lugoj:

Gazeta „*Unirea*“ din Blaj publica, în numărul său din 18 Iulie 1903, că în cadrul drala de acolo, la 7 Iulie (24 Iunie st. v.) au fost hirotoniți diaconii „Ion Câmpeanu și Ion Bălan, preoți disponibili“.

Tinărul levit Ion Bălan, după terminarea cu succes strălucit a cursurilor teologice la Universitatea din Budapesta dând și primul examen de doctorat, după deplină meditare a vocațiunii timp de câțiva ani, — fără a mai ezita o clipă, dela Seminar a mers de-a dreptul la altar, unde îngenunchind, a primit darul preoției. Și cu gândul de a-și da examenele ce se cereau, s'a mulțumit cu postul modest de subprefect la internatul de băieți, de unde nu peste mult a și mers la al 2-lea examen de doctorat, tot la Pesta.

În toamna anului următor, la 1 Oct. 1904, *Unirea* anunța, că „Ion Bălan, subprefect la Int. Vancean de b., și abs. al Fac. de Teol. din Pesta, a fost trimis din partea arhidiecezei, pentru continuarea studiilor, la Augustineul din Viena“. Locul la Viena rămăsese vacant, mi-se pare, după Victor Macaveiu, căci V. Tr. Frențiu își prăvisise în 1902.

FOIȚA „UNIRII“

Familia preotească după unire¹⁾

de Ion Agârblceanu

Unele semne de declin în activitatea preotului sătesc după unire se datorează și faptului că familia preotului nu a mai rămas, în multe părți, în alcătuirea ei tradițională. Nici preoții tineri, în majoritatea cazurilor, nici soțiile lor, preotesele, nu mai coborau din familiile preoțești, ci din alte pături sociale, în primul loc din țărânce, — și am văzut că nu totdeauna din familiile țărânești cele mai fruntașe din sat.

Pentru viitorul preot de după unire s'a pus o problemă tot mai grea, aceea de a-și afla o preoteasă. Nu-i mai stăteau la îndemână șiru de fete de preot ca mai de mult, să nu aibă decât să-și aleagă. Fetele noastre au năpădit liceele, universitățile, școlile și Academile comerciale și foarte puține mai erau dispuse să se mărite cu un viitor preot și să trăiască la sate.

În general, exodul la oraș a fost susținut și alimentat în anii de după unire, de către lumea feminină, în cea mai mare parte.

¹⁾ Din lucrarea: *Preotul și familia preotească*. Sibiu. 1942. (Vezi: „Cărți & Reviste“ din acest număr).

Nu mai fetele care se pregăteau pentru cariera de învățătoare nu s'au înstrăinat de gândul căsătoriei cu un preot la țară. Mai ales când la școala din parohie putea primi și viitoarea preoteasă o catedră.

Aceste nouă preotese renunțau destul de greu și de rar la slujba lor, și au fost și sunt destule cazuri, când nu e dată posibilitatea să ajungă amândoi soții în același sat cu slujbele, ca după căsătorie unui să trăiască într'o parte, altul într'alta; să se întâlnească odată la două săptămâni sau și mai rar, în nădejdea că tot va fi posibil odată să aibă posturi în aceeași localitate.

Pentru că și Românul și Româncea, dacă au apucat o slujbă la stat, înțeleg să țină cu dinții de ea, chiar și în cazul când e foarte greu să și-o îndeplinească.

Majoritatea, ba aproape totalitatea, nu înțelege să învețe și să cheltuiască numai pentru a ajunge un om cult care, ocazia dată, se poate ferici mai bine cu alte ocupațiuni; el e jurat să trăiască necondiționat din slujba lui, sau mai bine: să tragă salariul dela stat.

E ușor de înțeles că o familie preotească, în care preoteasa e învățătoare într'alt sat, sau chiar în parohia soțului, nu mai poate trăi în duhul și cu preocupările din trecut. În primul rând slujba de învățătoare nu-i mai dă posibilitatea de a-și putea vedea de casă de economia preotului, de copii. Ba copiii ajung chiar o povară pentru funcțiunea preotesei ca învățătoare. Vremea sarcinei, a pri-

mulni aa după naștere, îi ridică prea grele obstacole pentru a nu încerca să aibă copii mai puțini, sau să nu aibă peste tot. Acele dintre preotesele-dăscălițe, pe care conștiința nu le lasă să umble după asemenea încercări, sunt surmenate în mod permanent când au copil mic, sau când au mai mulți, până le vine vremea de a-i trimite la școală în oraș. Ele nu au posibilitatea de a se ocupa numai cu școala, ci trebuie să-și vadă, oricât de îngrăbiți și superficial, de casă, de masă, de îngrijirea copilului. Ele nu pot ținea o servitoare pricepută care să se îngrijească de pregătirea hranei zilnice fără supravegherea lor.

În orele de curs, cu gândul acasă, menaj și la copii; acasă, cu gândul la școală la cursuri, la inspecție, ea este în continuă obosită, și nu-i mai rămâne nici vreme, dar nici dorința de a se mai interesa de viața lumii feminine din sat, de-a o îndruma, sau cel puțin de a sta de vorbă cu ea. Mai ales când soțul ei, preotul, își lucrează singur sesiunea parohială.

Ea nu mai are vreme nici de tors în elăci, nici de războiu, nici de lucrarea în casă a veșmintelor copiilor ori ale slugii. Cumpărarea dela oraș tot mai multe lucruri necesare în casă, și industria casnică din locuința parohială, dela care luau adeseori țărâncele din sat pildă și modele de țesături de covoare, este tot mai părăsită, și aspectul interior al casei preoțești e tot mai schimbat, tot mai străin de cel tradițional.

Dar ceea ce nu se prea făcuse până acum: cu Ion Bălan încep în „Unirea” corespondențele din Viena. Abia ajuns acolo, în nr. din 29 Oct. 1904 apare prima „scrisoare” din Viena a lui Iob, și ele vor continua regulat, până stă el acolo. Ba, la sfatul lui, și din partea unor succesori. Dar încă în acelaș an, cu ocazia jubileului de 50 ani dela proclamarea unei dogme, Ion Bălan iase în vileag ca foarte iscusit teolog, scriind despre Concepțiunea Nepătată și susținându-o cu multă competență în fața unor atacuri adverse dela Arad.

Trec doi ani, și Unirea din 14 Iulie 1906 anunță: Ion Bălan, preot al arhidiecezei și alumn al colegiului sf. Augustin din Viena, fost promovat Vineri (12 Iulie) doctor în Teologie.

Revenit în țară, cu toată prestața ce o avea, nu le cauzează durere de cap superiorilor cu problema: ce să facă cu el? Se mulțumește cu postul de al 2-lea vicenotar consistorial (Unirea 1 Septemv. 1906). Știa el bine, că pe lângă cele învățate — oricum — la Pesta și Viena, unde se făcea și multă acțiune socială, omul mai are nevoie de formațiune pe teren, mai ales în ce privește administrația bisericască. Practica dela centru, pe lângă oamenii bătrâni, e cea mai bună școală, cum scria Ion Bălan unui prietin: am învățat să cinstesc pletele cărunte! — De și-ar da seama de aceasta tineretul nostru de totdeauna!

Pe Ion Bălan, deși modest vicenotar nr. 2 la consistor, îl vezi în tot locul: la catedrală, la misiuni, în viața culturală, ba și în cea politică a vremilor de atunci. Dă o atențiune deosebită presei. Se remarcă în tot locul ca omul ideilor, cu temperament vioiu, ca preot adevărat, catolic fervent și român sdravăn!

Ce mirare, că la începutul anului 1909, când se cere la București un preot unit mai de ispravă, ochii tuturor se opresc

asupra tinărului Ion Bălan. Și astfel, timp de 11 ani, el e păstorul credincioșilor noștri din București și din toată România mică, făcând în aceeaș vreme pe profesorul Seminarului arhiepiscopesc, pe redactorul „Revistei Catolice” și pe colaboratorul organelor noastre din Ardeal. După vicisitudinile războiului din 1916-18 revenit la București, mai stă acolo aproape 2 ani, ca în toamna anului 1920 să treacă la Blaj de canonic.

Aici îl așteaptă atâtea servicii importante; ajunge rector Seminarial, președ. al Trib. disciplinar și matrimonial, la Comisia Catehetică, la Sf. Unire, la Cazinou, la Reuniunea de misiuni, e ales și în parlament pentru sesiunea 1922-26. La 1929 e delegat în Comisia pentru Codificarea Dreptului Canonic Oriental la Roma. În această calitate îl găsește numirea de Episcop al Lugojului, la 28 Aug. 1936. — Activitatea de aici e cu mult mai cunoscută, decât să mai insistăm asupra ei, cum nu insistăm nici asupra celei literare, la fel de bogată și importantă!

*

Cum trec 40 de ani!

Numai acela știe, cine îi petrece. Eheu! fugaces labuntur anni! — Dar și în viața omului se adeverește ideea Măntuitorului cu sămânța de muștar. Dovadă eclatantă: Exc. Sa Episcopul Bălan, pe care îl sărbătorim astăzi!

Înălțând glasuri de mulțumită lui Dumnezeu pentru marile daruri acordate până acum, ne rugăm, ca pe Excelența Sa să-l țină mulți ani întreg, sănătos, pentru desăvârșirea apostoliei la care este chemat! Iar noi îi promitem, cu acelaș sentiment de venerațiune: toate serviciile noastre, supunerea necondiționată și dragostea nefățărîtă. — Mulți ani!

Dr. Nicolae Brinzeu
Prepozit Capitular

Colțul AGRU-lui

Timișoara. Comitetul de Direcțiune al AGRU-lui a ținut în ziua de 26 Iunie a. c., la Timișoara, o ședință prezidată de d. prof. Al. Borza, viceprezident, fiind de față păr. Dr. Ioan Rațiu dir. spiritual supl., prof. Al. Buia, secretar gen. supl., E. Peteanu casier supl., d-nele Olga Vicaș și Iulia Maior, delegatele Umfru-lui, Dr. I. Tenchea, ing. Vasile Borda și secretar de birou Mihai Peria, hotărând următoarele:

1. A stabilit programul activității de vară și toamnă, stabilind următoarele probleme ca subiecte pentru conferințele agriste: a) Cercetarea Bisericii (temeiul și dovada vieții creștine). b) Restaurarea familiei creștine cu binecuvântarea copiilor numeroși (singura cheazăie a viitorului Bisericii și a românismului). c) Proprietatea privată (temeiul vieții românești față de pericolele sociale). — Toate organizațiile parohiale sunt invitate să insiste asupra acestor probleme existențiale ale Bisericii și Neamului.

2. Se va continua „Biblioteca Agrului”, retipărindu-se întâi broșura păr. E. Dăianu, despre Ven. Eremia Valahul.

3. S'a luat act de raportul Președintelui relativ la serbările dela Blaj.

4. S'a luat cunoștință de raportul casierului; organizațiile sunt invitate să intensifice acțiunea de înscriere a membrilor fondatori (5000 lei) și a membrilor pe viață (2000 lei), vărsând sumele la Comitetul Central (Timișoara, Str. Gen. Domășneanu 15), pentru fondul de acțiune.

5. A luat cunoștință de temeinica reorganizare a Comitetului Central UMFRU sub prezidenția d-nei Livia Dr. Boilă la Sibiu, și de activitatea organizațiilor răslețe, și a rezolvat chestiunile curente.

Știri mărunte

Premierul român la Sf. Părinte. Președ. ad-interim al Consiliului de miniștri român, d. Mihai Antonescu, întreprinzând zilele trecute o vizită în Italia, a fost primit în audiență la Regele-Împărat, la Ducele Mussolini, la Principele de Piemont, și înainte de aceea la Sf. Părinte, cu care s'a întreținut o oră și un sfert. Cu prilejul acestei vizite în Cetatea Veșnică, d. M. Antonescu a cercetat, între altele, și institutul Pio-Român, precum și legația Ordinului de Malta, primind dela principele Ghigi marea cruce a ordinului „In Gremio Religionis; iar dela M. S. Regele-Împărat, prin ministerul Bastianini, însemnele de cavalier ale ordinului „Aquila Romana.”

În schimb, încep a se răspândi pe satele noastre biete modele de cusături, de înfloriri, de broderii amestecate cu diferite motive care încep să primejduiască arta autohtonă, locală a cusăturilor, — după ceea ce învață fetițele la școală dela preoteasa-dascălița, sau dela învățătoare peste tot.

Cele mai multe sunt fete de țărani, dar plecate de mici la școala normală, până încă n'au apucat să învețe dela mamele lor să coasă și să țasă și se întorc numai cu cunoștințele din ora de lucru manual dela școală.

Pe unele locuri din această necunoștință și nepricepere la arta industrială locală, învățătoarele au reușit să împetriteze portul satului cu modele din diferite regiuni, dând un tablou caracteristic de neașezarea și nelimpzirea anilor de după unire, care și-a pus pecetea pe diferite manifestări ale vieții românești.

Preoteasa-învățătoare nu va mai avea nici timp nici plăcere de o activitate de îndrumare pentru femeile din sat, pentru înghebară de reuniuni feminine religioase pentru împodobirea bisericii, pentru deprinderi vii creștinești.

Când preoteasa are catedra într'alt sat decât în parohia soțului, nici nu mai poate fi vorba de pilda traiului din familia preotească, deoarece ca și de sărbători, peste vară, preoteasa vine, ca pe vremuri, când era elevă, în vacanță, și înțelege să se recreeze, nu să se apuce de altă activitate în parohie.

Desigur că, în asemenea cazuri, copiii sunt și mai puțin de dorit. Căci ce ar face cu ei preoteasa-dascăliță, într'un sat străin?

Nu voim să generalizăm, pentru că nu ar acoperi realitatea: majoritatea preoteselor nu sunt și învățătoare. Și am cunoscut și unele care au fost, și au reușit să-și vadă și de școală, când erau cu slujba în sat, și de familie, de gospodărie, de copii.

Dar acestea erau dintre cele mai bine înzestrate spiritual, și cele mai energice, înzestrate și cu un organism sănătos și robust.

Am stăruit asupra cazului preotesei-dascălițe, pentru că în ele este mai evidentă depărtarea familiei preoțești de tradiție, și de posibilitatea de a face din familia preotească pilda și centrul de energie pentru viața sănătoasă a satului românesc.

Dar un început de instrăinare a familiei preoțești de viața satului se poate vedea și în cazurile când preoteasa nu este și învățătoare, cum se întâmplă în mare majoritate.

Diferențierea de sat face parte din valul general, ce s'a pornit după unirea politică, de nouă așezare socială, de deosebire a claselor, val pornit pe drum greșit în lipsa unui nou ideal național de valorificare a națiunii în cadrele statului național.

Tendența aceasta începe odată cu intrarea în școala secundară, și motorul ei nu este dorința de a te cultiva în folosul națiunii, ci în folosul tău particular, de a ajunge în rândurile clasei intelectuale a slujbașilor statului.

Cu un cuvânt: de a ajunge domn, domnișoară, sau doamnă.

Tendența aceasta se vede până în cele mai mici amănunte, în multe cazuri, după ce preotul tânăr și preoteasa lui s'au așezat în parohie.

Locuința lor trebuie să semene tot mai mult în aranjarea ei internă cu o locuință dela oraș. Uneori întreaga zestre a preotesei intră în mobila nouă adusă dela oraș. De multeori poți rămâne uimit intrând într'o casă parohială, umilă ca înfățișare externă, și văzând în lăuntru aranjamentul. E o mare distanță în multe cazuri dela o locuință parohială dinainte cu o jumătate de veac, și una de azi. Acest confort își are, se înțelege, obligațiile lui costisitoare, și contribuie la necesitatea altor preocupări ale familiei preoțești decât în trecut.

În multe cazuri preoteasa vrea să rămână ca și colega sa de școală, cu slujba la oraș, sau măritată acolo, cu același port, cu aceleași costume și rochii, urmând toate canoanele modei orașenești, până la coafura modernă, până la rujul de buze și lacul pentru unghii.

Dar, având asemenea preocupări, preoteasa nu mai poate bătători cărările înaintașelor ei: cum va putea aduna din grădină pentru un vițel, pentru un purcel, cum va spăla un vas, sau chiar rufe, cu unghiile lăcuite? Cum va îmbrăca o haină modestă de casă și să se dea în vânt după treburile eco-

Asalt ce poate fi fatal. La Berlin se vorbește că Europa ar fi „în ajunul invaziei“ Puterilor Aliate. Tot cercurile berlineze arată însă că orice încercare de invazie se va isbi de solidaritatea conducerii politice și militare a Axei, și de pregătirile temeinice făcute de acestea dela Capul de Nord până în Pirinei, și deacolo până la granița Turciei, precum și de hotărârea neștrămutată a Italiei de a nu ceda la nici o presiune. Prin urmare un asalt ca cel din chestie e de prevăzut că-i va fi fatal dușmanului.

Jertfa unui accident? Nefericitul general *Sikorshi*, căpetenia guvernului polonez emigrat, a pierit într'un accident de avion ce s'a produs la Gibraltar. Se bănuște că e vorba de o ucidere premeditată, întru cât susținea cu înverșunare drepturile Poloniei din viitor, tulburând planurile sovietice și neliniștind și politicienii englezi. Cu el dimpreună au pierit și alte notabilități militare polone, și unica sa fiică.

Locale. Dumineca viitoare, a V-a după Rusalii, va predica în catedrală pâr. *Dr. Nicolae Lupu* dela Cancelaria Mitropolitană.

— Săptămâna aceasta au avut loc *exercițiile spirituale anuale* ale preoților din Asoc. „*Sf. Nichita Remesianul*“. Le-a condus pâr. *Iosif Bal*, ieromonah basilian dela Obreja. Au luat parte la ele 32 de membri — sută la sută — ai Asociației. După încheierea deprinderilor sufletești cei prezenți au ținut o *consfătuire* frățească, desbătând o seamă de chestii însemnate și luând și hotărâri în vederea realizării bunelor intenții.

Cu Astra la sate. Despărțământul Blaj al Astei culturale a aranjat o serie de ieșiri la sate în propagandă religioasă-culturală-națională. — 1. La *Șoroștin* au conferențiat dd. prof. *Grigore Pădureanu*, avocat *Dr. Ioan Bianu* dela Blaj și *Dr. Traian Dengeh*, primpretor în Valealungă. 2. După masă aceiași conferențieri au făcut aceeași apostolie la *Țapu*, în vecini. — 3. La *Tău* și *Colibi* au conferențiat dd. *Victor Micu*, primpretor la Blaj și *Eugen Bucur*, dir. lic. Comercial de băeți, cu prof. *Ioan Popă*, din Blaj. — 4. La *Proștea-Mare* și la cea *Mică*: prof. *Ioan Pop-Câmpeanu* și prof. *Dionisie Maior*. — 5. La *Sănnicolae* și *Valea Sasului*: pâr. *E. Marchiș* și prof. *Gh. Pop* din Blaj. — 6. La *Crăciunelul de Jos* și la *Bucerdea Grânoasă*: d. *Dr. Cor. Suciu*, dir. lic. de băeți „*Sf. Vasile cel Mare*“, și d. *Dobrișescu*, inginer. — 7. La *Feisa*: pâr. *Dumitru Neda*, canonic mitropolitan care, — înainte de întrunirea dela școala primară unde, (întrunirea deschizându-o pâr. *Iovu Popă*), a conferențiat *Sf. Sa*, apoi pâr. prof. *Crețu*, pâr. prof. *Virgil Stanciu* din Blaj și d. inv. *Bobaru*, — a rostit și un cuvânt de învățătură creștină

la sf. liturghie, răspunsurile dându-le, admirabil, un grup de eleve dela Blaj. Pretutindenea preoții și învățătorii (ce s'au nimerit acas) au fost în fruntea mulțimilor din respectivele sate.

† *Elena Platon*, născ. *Saltelechi*, soția preotului nostru *Nicolae Platon* din *Cornești* (Arhidieceză) s'a stâns din viață în 5 Iunie c., la vârsta de 59 de ani, într'al 38-lea an al fericitei sale căsătorii. — Fie-i partea cu dreptii!

CARTI & REVISTE

ION AGÂRBICEANU: Preotul și familia preotească. (Rostul lor etnic în satul românesc). Sibiu. 1942. Pagini: 192. Prețul: 220 lei.

Indreptătit ca foarte puțini alții să vorbească despre preotul român și familia preotească, pâr. *Ion Agârbiceanu* ne-a dat, în colecția „*Neam și familie*“ scoasă de *Astra*, o lucrare vrednică să fie cetită și recetită de preoți și tineri leviți, precum și de mireni. Atinge o seamă de probleme în legătură cu tema pe care o dezbate sub aspectul trecutului, prezentului și viitorului, indicând și căi ce pot duce la binele visat de autor, și de oricine își iubește Biserica și Neamul. — Capitolul reprodus în „*Foiță*“ e un ciob dintr'o oglindă. Trebuie cetită cartea întreagă.

Rânduiala Litiei Euharistice. Blaj. 1943. Pagini: 32. Prețul: 30 Lei.

Avem înaintea noastră nu una, ci două Rânduiri ale Litiei Euharistice, scoase la Blaj (Tipogr. „*Lumina*“) de Ordinul *Sf. Vasile cel Mare*. Una e pentru timpuri de războiu, cealaltă pentru vremuri de pace. Fiecare de câte 32 pagini, cu cântări pe note. — Lucrate cu grijă limbistică și cu deosebit simț ritual, e de prevăzut că vor rodi tot binele ce s'a intenționat prin scoaterea lor. Ceeace Euharisticul *Isus* să și ajute! — Cum îi dofin și broșurei similare, tipărită la *Lugoj*, și care a și ajuns la ediția VII!

IOAN ROVENȚA: Plantele medicale. București. (Casa Școalelor). 1943. Pagini: 53. Prețul: 40 Lei.

E vorba în această lucrare merituosă de plantele ce se pot aduna cu elevii și cu sătenii. Și ca să fie cu atât mai de folos scrisul practic al d. *Rovența*, cartea e îmbogățită cu chipul colorat al multora dintre plantele medicinale ce se află și la noi și pot fi, deci, adunate și valorificate.

Detunata. Foaie săptămânală Zlatna. Abonament: 600 Lei anual.

O mână de oameni de inimă și de talent, cu dd. *Ioan Popă-Zlatna* și *V. Copilu-Cheatra* în frunte, au scos această gazetă în primul rând pentru Moși. E

scrisă cu pricepere gazetărească, mult bun simț românesc și dragoste de tot ce-i al nostru, și avem drept să fie al nostru. — Cu Dumnezeu înainte!

— Episcopia Română Unită de Oradea — Beiuș —

No 779-1943

Catedre vacante

În conformitate cu art. 12 din legea asupra raporturilor dintre Școalele confesionale române și Ministerul Culturii Naționale, se publică vacante următoarele catedre dela școalele secundare eparhiale din Beiuș:

I. Liceul greco-catolic român de băieți.
1) L. română Nr. 3. — 2) L. latină Nr. 4. — 3) L. latină-elină Nr. 5. — 4) L. franceză Nr. 6. — 5) L. italiană Nr. 8. — 6) Istorie Nr. 9. — 7) Filozofie-drept Nr. 11. — 8) Matematică-fizică Nr. 13. — 9) Fizico-chimice — 10) Fizico-chimice Nr. 14. — 11) Muzică Nr. 17.

II. Liceul greco-catolic român de fete.
1) Religie Nr. 1. — 2) L. latină Nr. 9. — 3) L. franceză Nr. 6. — 4) L. germană Nr. 7. — 5) L. italiană Nr. 8. — 6) Filozofie-drept Nr. 11. — 7) Delinează caligrafie Nr. 15.

Cererile pentru catedrele de mai sus, însoțite de acte (extrasul de naștere și botez, de căsătorie, certificatul de studii, numiri anterioare și de serviciu), se vor înainta Episcopiei române unite de Oradea-Beiuș până la data de 31 Iulie a. c.

Pentru a fi numiți profesori sau măștri cu titlu provizoriu, candidații trebuie să îndeplinească, potrivit art. 10 din legea specială menționată, pe lângă condițiile prevăzute în legea învățământului secundar, și următoarele condițiuni: a) Să fie de religie gr.-cat. (română unită); b) Profesorii bărbați — cu excepția măștrilor — să fie absolvenți de Teologie, sau cel puțin studenți în Teologie. Profesori titulari definitivi la liceul de băieți din Beiuș, nu pot fi decât preoți hirotoniți.

Beiuș, 25 Iunie 1943.

† VALERIU TRAIAN
Episcop

noimiei, când în fiecare clipă o poate vedea în asemenea „deranj“, un membru al corpului didactic, din sat, sau chiar o membră, care duc o viață „de oraș“ în mijlocul satului? Și mai ales cum se va degrada ea, crescută pentru a fi intelectuală, o „doamnă“, la îndeletnicirile de rând ale căsniciei? Cum să ajungă iar țărancă?

Noroc că suntem numai la începuturile declinului, și că nu sunt prea numeroase cazurile. De obicei, după o frământare de luni sau de câțiva ani, *bunul simț* birue, și-i arată preotesei celei nouă, că nu e nici o tragedie în a reveni la preocupările și munca unei țărance. Și mai ales *nevoia și interesul* o constrâng să asculte de bunul simț când dă cu capul de pereți și simte că tot ea și familia ei pierde dacă nu se dă la brazdă în mediul în care e ursită să trăiască.

Ne gândim însă câte desiluzii nu ar fi eliminate, și câtă energie spirituală nu ar fi cruțată, dacă ea, preoteasa ca și învățătoarea, ar fi ieșit din școală cu cultul naștunii și al satului, a activității în cadrele lui, însuflețite de un nou crez de un nou apostolat, în care nu ar mai văzut condițiile de traiu, ci însăși menirea mare a slujbei. Când prin educație ar fi putut pătrunde însuși rostul culturii pe care au câștigat-o, nu în înțelesul de a se simți o clasă socială nouă, de a intra în lumea „domnilor“, ci de a pricepe și simți mai adânc poruncile românismului în cadrele statului național. Odată cu sporirea clasei no-

stre culte, după unire, odată cu sporirea nevoilor unei vieți civilizate, a năzuinței după un traiu mai ușor și mai comod, odată cu pretențiile tot mai multe, s'a produs în societatea noastră și o altă rupere de tradiție, care nu a lăsat neatinsă nici preoțimea noastră: *frica de copii prea mulți*. Pretențiile sporite ale unei vieți mai comode, greutatea creșterii copiilor la școală, — toată lumea cu mândria de a-i duce până la Universitate, într'o oarecare măsură frica femeii moderne de a se ști legată de sarcină și de îngrijirea copilului, împreună cu o evaziune din conștiința religioasă a responsabilității de mamă, printr'o spoială de cultură, printr'o robire benevolă la cerințele *mentalității timpurilor de după războiu*: *aceea de a te bucura de viață, ca unic sau primul scop al existenței*, lozincile propagate de o literatură cu spirit destructiv al moralității, al eticei creștine (vezi „*Corpul tău îți aparține*“), au sdruncinat și moralitatea tradițională a familiei creștine și românești, în materie de procreație. Sdruncinare care a atins, *sporadic până acum*, și familia preotească.

Veacuri de-arândul familiile noastre preoțești au fost vestite pria mulți copii, ca și cele țărânești. Nimeni nu se gândia să se pună în calea procreației prin mijloace artificiale. Trăind o credință vie și având o conștiință etică sensibilă la bine și rău, în vremile trecute noi n'am cutezat să ne punem împotriva rânduieilor firii. Pentru că neamul

de sate și de preoți avea convingerea că *rânduile firii sunt rânduile lui Dumnezeu însuși*, — ceea ce de altfel, era o credință care se întemeia pe un fundamental adevăr, pe care adevărata știință nici n'a încercat, nici nu a putut să-l răstoarne vreodată, lăsând această zadarnică încercare pe seama pseudoștiințelor de tot felul.

La sdruncinarea tradiției în materie de procreație aceste pseudoștiințe au contribuit în mare măsură în ultimele decenii, și în societatea noastră, în pătura suprapusă mai cu seamă. Ușurința cu care se făceau avorturile „științifice“ și „igienice“, până la noul Cod Penal (ori poate fi și acum?) au contribuit mult la scăderea natalității în păturile suprapuse, și semnele răului au început să se arate și în lumea satelor. Dar cu ce autoritate ar putea să lucreze împotriva acestui păcat cu urmări dezastruoase pentru neam, în mijlocul satelor, familia preotească lipsită de copii, sau care nu trece peste unul-doi?

Pilda oricărei familii de intelectuali în această materie e rea și primejdioasă, dar este în primul rând așa dacă pleacă dela familia preotului. El e pus să fie „sarea pământului“, iar dacă sarea se strică, cu ce se vor săra moravurile credincioșilor?

Și într'adevăr, unde se arată astfel de semne, putem fi siguri, că în primul rând, nu mai există o credință creștină vie, cu o conștiință creștină responsabilă.

Și lipsa aceasta anihilează din temelie însăși slujba și misiunea de preot.